1e Jaargang, nummer 9, 1 oktober 2025

CALVIJN

Blad voor kerkgeschiedenis, rond de RV-Bijbel. Uitgave : Visseristische School i.s.m. ICS, Instituut voor Calvinistische Studiën

In dit nummer : Calvijn’s bespreking van de synoptische evangeliën, en In Mesech en in Kedar’s tenten

---

CALVIJN’S BESPREKING VAN DE SYNOPTISCHE EVANGELIËN

In zijn verklaring van Lukas 4:17 geeft Calvijn een definitie van de geestelijke levenswandel : je doet niets door menselijke beweegredenen of menselijke redeneringen voor menselijke belangen, maar door de geestelijke leiding des Heeren, waarvoor Jezus het model was, het voorbeeld, de herinnering, zoals vaker in de leer van Calvijn. Calvijn streed tegen al te gemakkelijke versimpelingen van het Jezus-model. Hij viel de sier-Jezus, de vormen-Jezus, zoals hij dat noemde, van de mensen vaak aan. Hij streed tegen extreem Jezus-freakisme. Alles bij Calvijn was meer gematigd, en naarmate hij ouder werd nuanceerde hij het steeds meer. Zijn commentaar op de synoptische evangeliën (Mattheus, Markus, Lukas) is van 1555, de laatste fase van zijn leven. We zien hier een veel volwassenere, gematigdere en evenwichtigere Calvijn.

Het leidings-principe stond bovenaan bij Calvijn, op verschillende punten boven zomaar genade, want genade kon bedriegelijk zijn in de handen van mensen. Het komt volgens Calvijn uit veel diepere bronnen, zoals de eeuwige verborgen Raad des Heeren, die zelfs soms tegen de wil van God streed. Er is dus een verschil tussen de kennis van God en de wil van God. De kennis van God houdt soms de wil van God tegen.

Vanwege de diepere bronnen die Calvijn bespreekt, en ook laat voor wat het is, vanwege dat het een ontoegankelijk geheimenis is, is de afstemmingsleer of leidingsleer van belang, niet zomaar genade, en niet zomaar werken. Hij waarschuwt dus ook tegen het zomaar navolgen van Jezus, want dat wordt al snel na-apen. Dat is dus helemaal niet de bedoeling, volgens Calvijn. God ging een eigen weg met Jezus, en God gaat andere wegen met ieder ander mens, omdat het bovenal om leiding en afstemming gaat, niet zomaar volgen. Het volgen kan al snel te klinisch worden en te eenzijdig. Hij bespreekt een Jezus-gruwel die ze hebben gebouwd op aarde om de armendienst uit te schakelen. Jezus was er juist om op de armendienst te wijzen. Dat telt voor Calvijn veel meer. De ware offerplaats is het gebied van de armen. Aan hen moet geoffferd worden. Zij zijn er opdat hen welgedaan wordt.

Kijk naar de kerken. Is het calvinistisch in die zin, of hebben ze van Jezus een uitwendige afgod gemaakt waardoor ze afgeleid zijn van hun daadwerkelijke taak. De ware godsdienst is het omzien naar de armen, naar hen die het minder hebben.

Dat was ook een groot punt van Mohammed. Dat komen we telkens tegen in de Koran. In die zin ligt het calvinistische dichtbij het islamitische, zoals de gereformeerde vaderen ook soms zeiden : ‘We zijn liever Turks dan paaps.’ Ze zagen wel in dat de kerk diep in het materialisme was weggezonken. Calvijn zette in die zin het werk van Mohammed voort, maar dan in de reformatie. Calvijn was zeker geen Ariaan zoals de islamieten, maar hij streed wel tegen buitensporige Jezus-afgoderij. Alles had een plaats en functie in de leer van Calvijn, en dat mocht niet uit de oevers treden. Calvijn waakte over zijn leer.

Calvijn stelde in zijn verklaring van Lukas 4:17 dat velen zichzelf het geestelijke aanmatigden, de geestelijke levenswandel, terwijl ze de gaven niet hadden. Oftewel : er was geen levens-afstemming, geen leiding des Heeren. Ze volgden gewoon elkaar na. Het doel van de geestelijke gaven was om het evangelie aan de armen te verkondigen. Juist omdat dat niet of nauwelijks gebeurde stelde Calvijn dat ze daarom de geestelijke gaven niet hadden. Ze waren met andere dingen bezig. Ze probeerden elkaar te imponeren, ten koste van de armen. Ze wilden de minsten niet zijn.

Hij noemde hen gehoornden die ongeschikter waren dan ezels. Hij noemde hen opgeblazenen die rijk waren in woorden, maar verre van het ware geestelijke waren, want ze hadden de armen, de verbrokenen en verslagenen veracht.

Er waren ook hen in armoede en slavernij die hun situatie niet eens doorhadden en zichzelf zelfs tot in de dood bleven vleien. Ze waren ongevoelig en hard van hart, en daarom waren weinigen geschikt om de genade te ontvangen, stelde Calvijn. Alleen door verootmoediging in de ellendekennis en honger kan deze profetie verstaan worden, stelt Calvijn, want de opgeblazen hoogmoed die niet zucht en zichzelf niet mishaagt is doof tot deze profetie en gaat haar met minachting voorbij.

Er is dus niet zomaar genade. Calvijn stelt de ellendekennis en de verdieping daarvan voorop, zoals hij op andere plaatsen ook heeft gedaan, en waar C. Steenblok in de 1953 beweging ook op wees. Zonder de ellendekennis komt de mens nergens. Zonder aan de diepte van de zondeval ontdekt te worden, de grootte van de zonde te leren kennen, en een honger te hebben deze macht te verslaan, is het niet mogelijk de Heere welbehagelijk te zijn. Wij moeten tot de donkere bruid gaan, en wij moeten zeker met haar worstelen. Er is zoveel valse en dode zondenkennis. Er is zo weinig verootmoediging hierin, zo weinig zucht men erover, en zo weinig mishaagt men zichzelf hierin. Men wil het snel snel doen, even snel door Getsemané heen met een grote en snelle auto, even snel door Golgotha heenhuppelen, en dan hup de olijfberg op, maar wat voor een Jezus hebben we dan, beste mensen ? De Jezussen van vandaag rijden in snelle ferrari's. Te snel bevonden, te zoet bevonden. Ze kunnen de toets van Calvijn's Lukas 4:17 verklaring en van de 1953 beweging niet doorstaan. Het is te modern geworden, te gestileerd. Men heeft het te romantisch gemaakt, en het verkoopt goed. Men heeft hun leven niet willen afleggen. Men neemt genoegen met een vervalste hemel vandaag de dag, een karikatuur.

Als eerste is er de toetsnoodzaak, en dat mag men niet afjakkeren. Als eerste moet men als Jakob tot Pniël gaan om met de amazone te worstelen, met de donkere bruid, met God, met de leer, de theologie. Dat houdt ook een worsteling met Jezus in, want zoals kerk en wereld nu zijn is er veel dwangvoedsel, door buizen. Dwangbuizen. Daarom is het niet zomaar ellendekennis en zondenkennis, maar veeleer het toetsen ervan wat van belang is. Deze lijnen lopen ook door de rv-bijbel heen. Toetsen is onze eerste noodzaak in een wereld waarin niet of alleen halfslachtig getoetst wordt, een wereld en kerk waarin men te snel van zichzelf en de ander overtuigd is.

In de lijnen van de rv-bijbel begint het dus bij toetsloon, en niet zomaar jammerloon.

IN MESECH EN IN KEDARS TENTEN

Ledeboer, de vader van de gereformeerde bevindelijken in Nederland, dichtte eens :

'In Mesech en in Kedars tenten,
En trekken van Uw som de renten,
Daar mijn naam op geschreven staat,
In ´t boek van U, een erfgename,
Van God en Christus, Die bekwame,
Zijn volk, door 's wereld volk gesmaad.'

(Uit : Bede en Zielszucht tot den Heere)

Datheen's psalm 120 zegt :

'Wee mij! dat ik vreemd'ling moet wezen
In Mesech, vervloekt en misprezen;
Dat ik in Kedars tenten blijven
Moet, daar ze niet dan boosheid drijven.
Dat ik zo lange ben verlaten
Bij hen, die steeds den vrede haten.
Ik die pais zoeke zonder dwang,
Ben bij hen geweest veel te lang.'

De 1773 berijming van psalm 120 zegt :

'Wee mij, die rust en hulp moet derven,
In Mesech als een vreemd'ling zwerven,
En steeds in Kedars tenten wonen,
Bij mensen, die mij bitter honen!
Ik heb reeds lang mij opgehouden
Bij hen, die nooit op God betrouwden;
Bij hen, die, tot mijn bitterst wee,
Een afschrik hebben van den vreê.'

Nu, de donkere bruid is in het Hooglied ook verbonden aan de tenten van Kedar. Zij is dus bij de bevindelijke stroming van 1953 een beeld van de zondenkennis, het ontdekt worden aan de diepte van de zondeval en de grootte van de zonde. Bitter doet zij wenen, als de strijd van Jakob op Pniël. Wij ontkomen aan haar niet. Ledeboer zag eens een cirkel verschijnen die geheel zwart was aan de linkerzijde, wat de Heere hem liet zien, niets dan droefheid en geween, maar aan de rechterzijde stond het grote 'halleluja', en daar waren wagens. 's Avonds geween, en 's ochtends gejuich. Het is niet lang te dragen in Mesech, stelt hij. Toch moet de mens er doorheen.